

Nyttan Utaf Affskaffandet

Af

De öfwerflödiga Selgedagar.

Med Phil. Facult. samtycke wid Kongl. Acad. i Åbo

Under

Theol. DOCTORENS, Oecon. PROFESSORENS, Ledamö-
rens af Kongl. VASA Orden, Kongl. Svenska Wett. Acad.
Kongl. Wett. Societ. i Upsala, samt Kongl. Svenska
Patriot. Sällskapet

Herr **PEHR KALMS**

Inseende

Utgifwen och försvarad

Af

HENRIC MONTIN

Philos. Candidat, och G. D. E.

I Åbo Acad. öfre Läro-Sal. Den 26 Junii s. m. 1775.

ÅBO, Tryckt hos Johan Christopher Frenckell.

Kongl. Maj:ts

Tro-tjenare och Directeur Högädle Herr

JACOB REINHOLD DEPONG.

Det skulle waro mig mer än sägnesamt, om Min Högädle Herre icke wille ogunstigt uttaga, at jag fördristar mig behedra detta mitt ringa Academiska arbete med Edert wärda namn. Hwarmed jag sökt för Eder ådaga lägga den tilgiftwenhet och wördnad, hwarmed jag städse är Min Herre förbunden.

Min trägna önskan skal beständigt wara, det den alstrådande Guden wille tildela Min Högädle Herre ymnogt af alt, som utgör alla lyckeligas glada lätt, hwarjemte utbeder mig den åran, at städse få wara innesluten uti Högädle Herrens gunstiga ynnest, såsom den som med oförändrad wördnad framleswer

Högädle Herr Directeurs

Hdmjukaste tjenare.

HENRIC MONTIN.

§. 1.

Sedan GUD på sex dagar fullbordadt alt sit wärf: hwilade Han på den sunde, och påböd, at samma dag alt framgent skulle helgas och til en, så wäl utwärtas, som inwärtas helig hwila och afstående ifrån alt wanliagt arbete afseas dras; hwilken lag de första Patriarcher och GUDS w inner det nogaste i aktogo, som ock sina efterkemmmande troliga lärde, till samma lag ytterligare förnyades och solenniter utgafs samt genom Mosen på Sinai berg den Jvraitiska församlingen i det tredje budordet afkunnades.

Men hwad de öfriga och i gamla förbundens ceremonialiska lag påbudna högtider angår, så hafwa deras beaktande i nya förbundens början allerede tillika med sagde ceremonialiska lag afstadnat, iemte det, at selswa hwiledagen och Herrens Sabbatsdag flottad blifwit på Söndagen; nemligen till wår dyre Frelsares u-ständelless äminnelle.

Mer hafwer GUD icke i allmänhet stadgat i detta ärendet; hwarföre alla de öfriga fester och högtider i nya förbundet äro mennisko, och icke GUDS inrättningar; och fölakteligen icke

Te tjena till någon nytta, utan fast mera ofta till skada och ondliga tidsfördrif. Swartöre och Apostelen Paulus beifror detta, förmanades den Colösliska församlingen, at intet agta eller låta förföra sig af sådana icke Apostlar, som bjudo till, at beswåra dem med sådana af människor inrättade dagar: Så låter nu ingen göra eder samwet öfwer maat eller dryck, eller öfwer bestända helgedagar eller nymånader eller Sabbather. Coll. 11: 16.

§. 2.

I nya förbundens början i Apostlarnas tid, då Församlingen utan tiffwel war ännu i sin största renhet, finne wi icke flere dagar såsom firade eller helgde än Söndagen, Lördagen, Påska och Pingest, jemte de dageliga bönestunderne.

I det andra seculo börjades någodt med Martyrernas åminnelse-dagar, hwilka de Christna begingo i deras medbröders dageligen tiltagande förföljelse, sig till tröst, upmuntran och ståndaktighet. Men ifrån det fjerde århundrade ökades helgedagarna efter hand, i synnerhet som det Påwiske Presterskapet och Mun?arna wiste betjäna sig af flera konstler, at förmå folket, at på dese Helgonens dagar offra något rundeligare på deras altare. Antalet af dese Helgedagar tiltog sedan allt mer; allt efter som den sanna och rena gudaktigheten förföll och Påtwens widskewpeller hunno tiltaga de förblindade och såkunnige menniskors sinnen, tills det, de omfider bleswo så många at detta de ömhjertade och om församlingens dageliga swåra fall, samt den allmänna och borgeliga samhallets förswagande betraktande män swårliga gick till hertat. Swarom den berömlige Cancelleren i Paris JOHANNES GERSONS som lesde åc 1400 klago ord i synnerhet förtiena war uowmärcksamhet som efter hans saga gafswo anledning till synd med omåtteligit fråssande och supande, dansande, spelande och flera oordentligheter. Månge begofwo sig derigenom till lettja och der samt man igen grunden till handtwärck, folcks och andras fattigdom. Hwilt och war dyre LUTHERUS ömt behärtade, önskannde at i Christenheten icke måtte finnas någon helgedag utom söndagen, samt

samt at alle fester måtte sättjas på Söndagar då skulle mycket odygd blifwa tilbakas, och fattigdomen icke taga så aldeles öfver hand (a).

S. 3.

I början derföre af reformations tiden, då de rättfinnade GUDS redskap som drefwo reformations werket, så här i riket som ock annorstädes, löste ofi af Påfwen och hans anhängares förblindelsens förtjusande beger, ansågo de den Christeliga friheten likmåttigt, at ej sätta den Christeliga friheten åsido i detta mål. De bewiste at de Cristne äro icke förpliktade, at hålla den judiska Sabbathen eller andra helgedagar efter Moses lag, dock behöfde wi några wiska tider, rå hwilka wi borde sammankomma, at afhöra predikan, utdela Sacramenten och förwätta almenneliga böner och tacksägesser, för utan det hade ock arbetsfulck någon wedergwäckelse af nöden (b) Derföre til at i werket ställa detta, stadgade Fäderne strax på mötet uti Örebro år 1529 at helgedagar äro derföre insatte at man skall hafwa tid til at höra GUDS ord, och de der arbeta, skola hafwa hwilo af deras arbete: de ansågo icke helgedagarne i sig sielsswa så om någon synnerlig Gudstjenst, utan snarare så om sådane som gåswo tillfälle til många synder, och ländande alt wår sekamliga bårkning til skada. Det blef också besluttit, at antalet af Helgedagarne skulle inskränkas, efter hwart och et stifts lögenhet detta medgaf. Men wår Heras egne Högtider Jungfru Maria och Apostlarnas samt N: Kjens och Kyrkones Patron us dagar skulle behållas (c). I kraft af detta besitt begynte man aldrastörst bortaga de heliga qvinnors dagar, såsom detta kan ses af Olawi Petri Postilla, hwilken trycktes år 1537 hwaruti inga qvinnors dagar äro införde (d). Det

(a) Belters Kyrko-ceremon pag. 206 201.

(b) Kyrkof. 1571 fol. 64. a.

(c) Belters Kyrko-ceremon pag. 208.

(d) Belter l. c.

ta bestämades än ytterligare af Konung Gustaf den förstes Res-
 gements form år 1545 hvaruti anföres ordlikerna til de många
 helgedagars affskaffande samt befältes, at inga andra skulle
 behållas, än de der hade grund uti den Helga Skrift. Orden
 lyda sålunda: Efter oss också klageligen förekommer, som
 ock nog klart för ögonen är, at för de många onyttige och
 öfverflödige helgedagars skull, såsom genom GUDs ord
 och den Heliga Skrift icke budne äro at hållas, församma
 den menigeman, bönder och andre deras åker, ångar, fiske-
 ri och annan nytta, såsom ofta sker at när wären, anden
 och fiskeleken bäst för handen är, då hållas månge helge-
 dagar, ock försåmias derigenom mycken god lifsbärgning, och
 det meniga bästa. Swillet GUD alsmågtig oss yttermera
 budit hafwer at drifwa, än hålla helgedagar. Deslikes
 uti köpstäderne försåmias ock allehanda ämbeten, derige-
 nom ämbetsfolket komma understundom i största fattig-
 dom, skada och fördärf; Så bedrifs ock mycken lösagtig-
 het, både med swår dryck, hor, nød och anuadt ondt,
 mycket mer om helgedagar än annan tid, därför bjude
 wi, at efter denna tid skola alla helgedagar, de der icke uti
 den Helga Skrift funderade eller grundade äro plat affatte
 ock aflyste blifwa. Och fördenskul skal det widare uti wår
 Religions ordning ordinerat och uttryckt blifwa, hwilka
 helgedar, som häruti riket hållas skola, eller ej. Den-
 na inskränkning togs sedan i akt uti Kyrkoordningen af år 1571
 då man uteslöt Patronernes högtider, och anförde de helgedagar som
 behöllos uti sådan ordning. Alla Söndagar, Jul med sin helg,
 Nyårsdag, wår HERRas Döpselsdag, den man kallar de
 Helige tre Konungars, Skärtorsdag, Påska med sin hälg,
 wår HERRas Zimmelsfärdsdag, Pingesdag med sin hälg,
 Christi förklaring på sjunde söndagen efter Trinitatis, tre
 wårfrudagar, som äro Kyndelmåsa, Maria Bebodelse och
 Besökelse, alla Apostladagar, förutan Pedersdag om wins-
 teren

deren och sist Johannis Baptiste dag, Michels meso och Helgona-Meso (e). Så at alle andre helgedagar, som tilførene varit haldne och icke funnos i detta antal, skulle efter densna tid wara aflagde. Til dem borde ej widare ske någon pålöfning, ej eller skulle då någon ringning höras eller sång anställas; utan hwar och en kunde på sådanne dagar, syndlöst och utan estertal agta på sitt arbete (f). Dock då den Liturgiska tiden inföll, fick meninge man åter lust igen at återkalla de aflagde helgedagar, som de etter gammal häsd hällö i wördning. Uti hwar Hertig CARLS Förstendöme funnos ock många som uphörde, med sit arbete på sådane dagar, hwilket förantåt Herrigen år 1586 befalla Presterskapet, det hwar och en uti sin församling skull hjälpa til, at de många latmans helgedagar, som almogen sig helf til skada, företog, måtte blifwa afskaffade (g) Upsala möte år 1593 stadfästade, wäl, at helgedagarne efter nyfnämde kyrkoordning, skulle behållas; doch ansåg, det somliga för widskewpeliga hwilka alla aflystes (h) hit föres Christi Kropps och Kors samt Jungfru Marie aflelles-födelses och himmels-färds högtider. (i) Härat togo sig någre listige Papister anledning at år 1602 inbilla den entaidige hopen, det alla stera oluckor, som träffade landet, härrörde deraf, at man ej mera firade de helgedagar, som i förra tider varit brukeliga. Men Konung CARL den 9 stillade denne rörelsen, så at den gorda författningen blef beståndande (k). Det war så långt ifrån, at man åter wille införa någre af de redan aflagde fester, at han snarare år 1608 yrkade uppå flere dagars afskaffande som til de heligas äminnelse woro

(e) Regements form i Westergöblad den 9 April 1540. Herr von Stjernans Riksd. Beslut t. 1. p. 162.

(f) Kyrkol. 1571 fol. 66 b.

(g) Kyrkol. 1571. l. c.

(h) Articuli orebrogienses a: o. 1586, uti Maij Månad Disput. sub Præs. D. Prof. Bring de concil. ups. p. 15.

(i) Verving l. c. P. 1. p. 148. Disp. concil. ups. sub Præs. Prof. Laur Arrhenii ups. 1724 p. 14.

(k) Verving l. c. l. 11 p. 81 82.

to invåttade. Men deremot satte sig Prestskapet, med påståen-
de, at helgedagarne borde firas efter Kyrkolagen (l). Dock hade
han år 602 uti sin ordning angående Gudstjensten wid häfvet behållit
alla våra feste, högtids, och helgedagar, förutan Marie Besökelse-
dag. Härwid blef det i anseende wid våra församlingar i riket ända
til år 1741 då man åter företog sig någon inskränkning: Konungen
satte detta i verkställighet samma år, och befalte at Marie Besökelse-
dag, Skårforstagen, bägge gångdagarne, tredje dagen i stora hög-
tiderna, samt Apostledagarne skulle både i städer och på landet,
anses såsom andre söknedagar; så at på de samma ingen predi-
kan skulle ske, utan at hwar och en då kunde bruka sin lagliga
nåring, handtwärck och handtering, men uppå landet borde på
sådane dagar en del af förmiddagen användas til Catechismi
förhör hwartil barn och ungdom, som til arbete och nödiga säs-
lor icke woro wurne och mäktige. skulle i synnerhet sig inställa (m).
Men tu år hunno icke tilända, för än man måste erkänna at denna
helsosamma författning war fruktlös. Ständerne nödgades på
Riksdagen 1743 beklaga, at man ej wunnit de egenteliga ögnas-
märcken med förenämde helgedagars affskaffande, så at i anledning
håraf förklarade Konungen på Rikens Ständers tillstyrkande, at med
Apostla och de flere helgedagar skulle hädanefter förblifwa wid
förra wanligheten (n).

§. 4.

Härwid förblef det, ända til år 1773 då war nu regerande
Allernådigste Konung, om den sanna Guds dyrkans, som ock
fädernes landets samt sine undersåtars wälgångs uphjelpande
och befrämjande, så öm och nitist tog detta så hälsosamma mål,
sedan detta til förene wid flere Riksdagar warit påränt under
widare

(l) Baazius p. 611 613.

(m) Kongl. förord. angående wiså helgedagars inskränkande samt ic. d. II.
Nov. 1741.

(n) Kongl. förklaring öfwer förberörde Förordning.

widare och allswarsammare ompröfwande och stadnade i det beslut at icke allenast inskräncka de år 1741 affskaffade utan och flera, de der intet uti GUDS ord eller i Apostlarnas försatningar grundade blifwit (o) Så at nu i anseende til sagde försatning och förordning icke allenast alla Apostla. och gång. utan och flere Högtidsdagar, de der på Söndagen flyttade blifwit, äro gjorde för landthushållningens uphjelpande til arbetsdagar, för utan det, at de wanlige böndagar flyttade blifwit på lördagen hwilka förbigingospå fredagen. Alle rättssinige medborgare kunna då nåst Guds wälsignelse finna, huru hälsosam detta månde wara, icke allenast i allmänna hushållningen, utan och til neddämpande af det öfwerflödiga och öfwerhandtagande synda sjelfswäldet; såsom det och helt noga kommer öfwerens med GUDS Heliga ord.

S. 5.

Då wi nu något nämt, så wäl om våra Helgedagars första upkomst, som och om de sammans affskaffande efter hand: så följer nu widare at wi tilse nytan, som här af får til at wäntas; hwilket och är wänt förnämlig ste göremål denna gång. Den nytta vår höga Öfwerhet med de öfwerflödige helgedagars indrogande påspisar är: at de, af GUD befalte och eljest i GUDS ord grundade h wilo. och helgedag. r skole desto ifrigare helgas samt tilfalle til så mycken tidspillan och östra ogudaktighet utur wägen rödas: om de som ansatt til w. Etare på våra söfalsa Sions murar, hwar i sin stad och i sitt förtrodda Ämbete herteligen, ifrigt och allswarsamt göra sin pligt: om predikanterna flitigare arbeta sina predikningar, di de nu hafwa mera tid dertil, som och flitigt driwa Cathechisation med ungdomen (å örnås fullteligen det ändamål vår allernåd gste Konung så högeligen och ömt påorkat. Detta må då wara nog sagt här om; wi wöle d. r. före nu komma något närmare, och til fullföljande af vår föresats tilse nottan i det borgerliga samhället, i den almänna och enskitta hushållningen, som affskaffandet af de öfwerflödiga helgdagar med sig förer. Jag wil här til mera ljus i saken anföra et och annat, som

B

Auctorn

(o) Kongl. förordning angående wisja helgedagars inskränckande ic. år 1772.

Auctorn til den wakra skriften, kallad orsaken til den almånt
 öfverklagade spannemålsbristen och Landthushållningens
 hinder hafwer p. 9 och 10 ha samt bifoga här och där hwarjehanda
 anmärkingar. Huru stor blifwer icke nyttan då här af i alla hus-
 håls grenar; ja om wi ock allena tista wår upmärksamhet wid
 jordens wår allmänna moders och skattkastas skötande; ingen må
 tro, det jag här under räknar de dagar, som den alsmågtige Gud
 den befalt sköta vara hwilodagar, Gud beware hwar och en, at
 så oförskämt förlofva GUDS Majestet; utan allenast dem, de
 der allredan undanrögde äro, och som GUD befalt sköta vara
 arbetsdagar, men menniskor gorde til hwilo, eller så kallade helge-
 dagar, hwilcka öfta landets ubbyggare i allmänhet, en allt förstor
 skada tilfogadt, hwad hafwer icke den fattige arbetskarlen, hwars
 dagspenning är så ringa tillfuren, at han wål behöfwer arbeta
 sex dagar uti weckan för at tjena sig födan här af lidit, den der icke
 förmår at på tre dagar förtjena hwad han på andra fyra dagar
 skal förtjara, hwarföre ock denna klagan icke jällan af den höres:
 Gud nåde oss för dessa många helgedagar: wi swälta oss til
 döds för dessas skull. Men til bewisa deras skadelighet, til at
 deraf afmåta nyttan af deras afskaffande i alla närings städer,
 jemwål förnåmligast som redan sagt är i landbruket lå låtom
 oss taga någon helg, til exempel Pingest, helg och betrakta den:
 om den än firades såsom för i fyra dagar; denna infaller ibland
 hos oss, då wådes plögningen som bäst påstår: jag twiflar icke
 på, det icke flere 1000:de menniskor i Skådt, at på de samma så
 fullfölja sitt wårbruk och göra jorden redo til sådesbårande och det
 dels i frugtan för en påföljande swår wårderlek dels och derföre
 at åkren kunde blifwa för hård til at bruka och tillika för torr,
 at sådes kornet icke deruti gro kunde, hwarwid icke undgår at
 föreställa omtänkte landtmåns klagan, beswårande sig deröfwer,
 det de af sådane at menniskor, fast i wårmening, stittade helge-
 dagar blifwit hindrade uti sitt arbete och skadade uti afkastan
 af sit jordbruk, då gemenligen den utlåelsen öfta fallit: Gud
 förlåte

förlåte dem, som gorde denne eller dese dagar til helgedagar, liksom någon menniska kunnadt just förut spå när sårnings tiden infalla skulle. Til vidare uplysning haraf måtte jag betjena mig af en liten uträkning och tager til exempel, det 50 a 100,000 tunnland åker blifwit försummat at sås uti rättan tid, genom berörde helg, eller någon annan helgedag, om man då icke, med skäl deraf kan räkna 1 a 200,000 tunnlor såds förlust, men skadan blifwer ännu större, enär ihygkommes, at genom en dags försummelse, mångas hela wårbruk blifwer lidande, i ty då man söker at hjälpa det angelågnare, torckar emedertid annan åker för mycket, och under det man hjälper den, som allaredan blifwit skadadt, hånder samma med den 3:de 4:de och så vidare: ja, såg r någon söndagen gör samma werckan? men hårtill swaras, det har sig heit annor unda: ty när 6 arbets dagar gå för söndagen och äwen så många efter den samma, hinne man förut och efter intaga, om någodt försatt blifwit, som sällan hånder efter dragarena så wäl som folcket behöwa hwila; men med andra helgedagar är det icke så, de hafwa icke fulla 3 eller 4 arbets dagar ofra för sig och en mindre efter sig, således göra de i förberörde måtto en alt för stor och otrolig skada och skinnad; men huru mycket en böndag som skulle begås på en fredag uti sårnings tiden kunnat ti sega landet, ses deraf at skadan blifwit snarare trefaldig än dubbel, när Christi himmelsfärds dag r komer, och af Påska helgen en då swårare med sine flere helgedagar är id när den uti sårnings tiden på somliga orter kunnat infalla jag har under min korta lefnadstid hunnit öfwerlewa de år, då åkren m. st legat vinkörd för Pingest helgens still hwilket förorsakat på alla orter, det kunnat hånda mycken skada. Dock må ingen tro eller tänka det jag icke åstundat, at Påsk och Pingest kunnadt firas på det nu wanliga sättet, nemligen uti 2 dagar, til någon åtskillnad ifrån andre högtider, allenast det sker rätt alswarligen och på et GUD behageligt sätt: hvilken år, som nu icke läteligen finner igen nottan af de öfwerflödiga helgedagars affkaffande allenast i detta asseende.

Vi hafwe redan fört omnåmt den mæckna skada och stora spannemåls brist, som riket kunvat lida och det af tri wilja före helgedagar skull, i ymmerhet på de orter, der åkren består af en stark och hård lerart som och här i riket nog mycket finnes; ty ingen har pålagt oss detta utan wi sielwe som alltid äro färdige at måstra det GUD gör, dock går det i andra mål såsom ock uti detta; wi plågas, wi lida nöd och brist, utan at estertänka hwad som wäller.

§. 6.

Än mera: hwad nytta åstadkommer icke detta för oss, som så länge klagadt och än så kloga öfwer den stora folkbristen uti wårt land, ty detta hjälper icke at wi klaga öfwer den samma, men äro ju då icke tillika männe om arbets dagarne, ty hwarje arbets dag gifwer ju riket en ansenlig förmån, och det så mycket mera som arbetarena äro få, och ganska många af dem söka ock oförskämt Herre titlar och dagar, man kan tåmmeligen tristigt säga, at landet mister ge om hwarje af människor stiftade helge och jag må säga latmans och synde dagar åminskane en halfan million Dr. kmt. om allena en Dr. kmt. dagsverket räknas för en halfanmillion arbetande menniskor som förmodeligen i landet finnes; sjerde dagarna i Jul, Påsk och Pingest, hwilke ej äro firade i hela Christenheten annorstädes än i Swerige, hafwa blifwit instiftade wid påsk år 1360, Gudi til t. ck för det Swerige då wan af Wiswen den frihet, at få sin egen ärke Biskop: ty förtut tilwalde sig Dancke ärke Biskopen i Lund den rättighet at wara primus öfwer Swerige. S. Belters Korke ceremon. p: 241. Så helig början hafwa dese dagar haft: ock iust dese sjerdedagar hafwa tillsammans tagne åstadkommit riket en förlust af 4 $\frac{1}{2}$ million årligen, endr de efter lika proportion anses; utom det at på helgedagarne nog ofta Gud bättre den dånst ändigaste och öfwerflödigaste lefnad går i swang, förtårandes i hast det lilla förråd som tilfinnandes är med Guds gåfwors misbruk, så at

at ju flere helgedagarne då efter hwarannan äro, ju flere försammade arbetsdagar följa ju gemenligen derpå; men det framför alt, och i synnerhet dertöre, at de sjelfgjorde helger äro, efter mitt ringa begrep, snörråt emot GUDs bod och befallning och ingrep uti Hans Majestetiska göremål: ty den samme Herren som sagt, tänck på at du helgar hwilodagen, har ock derjente lika Majestäteligen sagt, på sex dagar skal du arbeta och på den sjunde skal du hwila; jag förstår intet annat, än at wi äro skyldige, at lyda icke mindre det ena: du skal arbeta än som det andra: du skal hwila, göre wi icke detta, så få wi skola oss sjelfwa, om all den olycka kommer öfwer oss, hwarmed GUD hotar och wisserligen i sinom tid straffandes' warder, des bods öfwerträdare, hwaribland miswärt och brist på såd icke är det minsta utan så mycket större, som hungers nöd ständigt har smittosamma sjukdomar til följeslagare.

En mer: sjelfwa Påwen, alla onyttige helgedagars upditare och konstnär, synes icke eller gjort så alfwarsamt påstående härpå, då det gått på någon winning och hushåls befrämjande: ty wi finna på den tiden han rådde öfwer oss såsom en synlig GUD, och folk torde än finnas, som i sine ungdoms dagar hört berättelser af de gamla at folcket på wisa orter jådt sina åkrar om Långfredagen, med den widskippeliga tänckan, at den, som icke sådde på Långfredagen skulle nödwändigt få miswärt; de hafwa ock då sköt sitt åkerbruk alla dagar uti Påskhelgen utom Påskdagen, när omständigheterna det nödwändigt fodrat; och at detta har sin grund och sanning med sig tyckes jag kunna sluta deraf, at gamla lagen skal tillåtit, at uti fisklekarna fiska på hwilodagen: huru har då åkerbruket, som många 1000:de gånger angelågnare, kunnadt wara undantagit eller blifwa eftersatt, som med skal kan heta det rätta Dyens eller Åsnans dragande ur brunnen; alltså tyckes mig kunna sluta deraf, at Påwen, som skiftat många helgedagar, har tillika uti de nordiske länderne, där säningsdagar oftast icke wäljas kunna, ej allenast instålt deras firande när angelågheten sådant

E

fodrat,

födrat, utan ock genom sina munkar infört den widskapeliga tan-
kan, at den som ej sådde på Långfredagen, skulle nödwändigt få
miswärt, förmodeligen of orsak, at den dagens firande förut så
strängeligen påbudit varit; hwilket kommit så i wanan, at det icke
utan widskapelse häfwat funnat, och sålles uti sjelfwa werket wist,
det folkets utkomst och näring varit honom ibland mer om hjer-
tat och angelägnare, än dese gjorde helgedagars hållande; än mera:
dese onödige helgedagar hafwa icke allenast blifwit affskaffade i alla
andra Protestantiske Länder, utan wi hafwe dese lednare år ofta
läst i Gazetterne, at samma öfwerflödige helgedagar blifwit aldeles
indragne uti åtskilliga af de Catholiske Länder; hwilket är et tydeligit
bewis derpå, at sjelfwe de Påwiske funnit dem nödige, ja aldeles skade-
liga för et Lands wäl inrättade Hushållning, wi hafwe således här
i Sw. rige ända til sin pas år tillbaka varit i den delen mera På-
wiske än de Påwiska sjelfwa.

Men hwad nytta detta med sig förer i alla andra näringar och
handaflogder tillåter icke den kringskurne tiden och mine kringskur-
ne wilkor mig at utföra; man tänker endast efter, hwad stort an-
tal arbetare finnes i hela riket uti allehanda slags handtwärk och
borgeliga näringar, uti Bergswärcken m. m. Dese måste låta
alt sit nödwändiga arbete affstadna på sådane mindre nödiga hel-
gedagar, hwad många tusende dagswärcken blefwo icke då ärli-
gen uti riket förlorade til så mangas skada: låtom of fördenkul,
så mycket wi kunna älska GUD och wörda wår huldaste Öfwer-
het, som så behjertat wår wälgång, låtom of wisa, det wi ock
äro angelägna, at i wercket ställa alt det som til wårdt bästa
lända kan, affskaffandes sådant alt, som hindrar jorden at gifwa
des wårt och räcka menniskom sin föda och Guds wälsignelse.

14
I. I. N.
Academisk Afhandling

Om
Det Wårde,

Swaruti

OECONOMIEN

Blifwit Hållen
Af åtskilliga Gamla Folkslag.

Med Wederbörandes Samtycke,

Under

Oeconom. PROFESSORENS och Ledamotens af Kongl. WA-
SA Orden, Wetensk. Acad. Wet. Soc. i Upsala och Kongl.
Swenska Patriot. Sällskapet

Herr

DOCT. PEHR KALMS

Inseende,

Utgifwen

af

THOMAS ELENIUS

Philosof. Cand. Österbotninge.

I Åbo Acad. öfre Lärosal den Junii 1775.

Å B O,

Fryekt hos JOHAN CHRISTOPHER FRENCKELL.

S. I.

De lärdas egenkärlek och fåfänga har väckt mångfaldiga och til sina följder ganska skadeliga twister om Wetenskapernas värde och företräde fram för hwarandra. Vår uplysta tid ratar en så osmakelig fåfänga. Man anser, åtminstone borde man anse hwar och en af Wetenskaperne värdig at älskas, idkas, hedras, upmuntras och befordras. Om den ena af dem tyckes i et afseende hafwa företräde, så har den andre i et annat. Deras samband och förening är så nödig, för at wärka människoslägtets sällhet, som flera stämmors och instrumenters, til en lustig och behagelig musik. Men ehuru således hwar och en förnuftig wetenskapernas idkare hyser den dygdiga
blyg-